

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΟΥ Κ. Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΟΥ

ΕΠΙΚΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΟΥ 1770

Εἰς τὴν Ρωσίαν μέχρι τῆς ἐνάρξεως τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἐδημοσιεύοντο ἐκ τῶν ἀρχαίων τοῦ κράτους, ἐκτὸς τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ τῶν ἐκθέσεων, καὶ πλῆθος ὑπομνημάτων, ἡμερολογίων καὶ σημειώσεων αὐτοπτῶν μαρτύρων διαφωτίζον τὴν ἱστορίαν. Ποκλά τοιαῦτα σχετίζονται μετὰ τὰς τύχας τῆς προεπαναστατικῆς Ἑλλάδος. Μεταξὺ τῶν τελευταίων τοιούτων δημοσιευμάτων εἰς τὸ ἐπίσημον περιοδικὸν «Στρατιωτικὸς Συλλέκτης» περιλαμβάνονται ἀποσπάσματα «Ἡμερολογίου τοῦ ὑπολοχαγοῦ Σεργίου Ἀδάμοβιτς παρακολουθήσαντος τὴν ρωσικὴν ἐκστρατείαν τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πρίγκηπος Ὁρλώφ. Ἐν ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων τούτων ἀφορᾷ εἰς τὰ συμβάντα πρὸ τῆς Τριπολιτσᾶς, περὶ τῶν ὁποίων οὐδεμίαν σχεδὸν γνῶσιν ἔχομεν. Ὁμοιάζει τοῦτο πρὸς οὐδένα ἐπικὸν μυθιστορήματος ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἀπηθανάτισεν ὁ Λέων Τολστόι περιγράφων τὰς μάχας τῆς Σεβαστοπόλεως, εἰς τὰ ὁποῖα ἐμφανίζει τοὺς πραγματικούς ἥρωας, οἵτινες δημιουργοὺν τὴν ἱστορίαν.

Ὁ ρωσικὸς στόλος, ὡς γνωστόν, διετάχθη τὴν 18 Ἰουλίου 1769 ἀπὸ τὴν Αἰκατερίνην Β', «ὡπως ἀποπλεύσῃ εἰς τὸ ἑλληνικὸν Ἀρχιπέλαγος καὶ καταπολέμησιν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπελευθερώνων τοὺς ὁμοθρόσκους λαοὺς». Τὰ ἀποτελοῦντα τὸν στόλον τοῦτον σκάφη ἦσαν ἐν ὅλῳ δέκα ὀκτώ, ἐπέβαινον δὲ αὐτῶν 4117 στρατιῶται καὶ ναῦται καὶ 1.016 πυροβοληταί, διὰ τῆς εὐαρίθμου ταύτης δυνάμεως ἐφαντάζοντο εἰς τὴν Πελοπόννησον ὅτι θὰ ἐξεδιόκοντο οἱ Τούρκοι ἐξ Εὐρώπης καὶ θὰ ἰδρύντο νέον Βυζαντινὸν κράτος. Ἡ Αἰκατερίνη μάλιστα, ἥτις ἐτρέφετο μετὰ τὰς ιδέας ταύτας, εἶχεν ἀναθρέψῃ τὸν Μεγάλον Δούκα Κωνσταντίνον, ὅπως χρησιμοποίησιν αὐτὸν ὡς αὐτοκράτορα, διὸ τὸν ἐξέμαθεν ἀριστα τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὸν εἶχε θέσει εἰς ἐπαφὴν μετὰ πολλῶν Ἑλλήνων.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκστρατείας εἶχεν ἀποστείλει διαφόρους Ἑλληνας Ἀποστόλους εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅπως παρασκευάσουν τὸ ἔδαφος καὶ συνεννοηθῶν μετὰ τῶν προυχόντων καὶ ἀρματολῶν Ἑλλήνων. Οὗτοι μετέδωκαν ἐσφαλμένως πληροφορίας ἐκ τοῦ πόθου, ὅπως ἴδουν τὴν αὐτοκράτειραν ἀναλαμβάνουσαν τοιοῦτον ἀγῶνα. Ἐπεισαν δὲ αὐτὴν ὅτι ὡς ἐνεφανίζετο στόλος εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας θὰ ἐξεγείρετο ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος. Οὕτως ὁ ρωσικὸς στόλος ἀπέπλευσεν ἐν μέσῳ τῶν ζητωκραυγῶν τοῦ λαοῦ καὶ τῶν εὐχῶν τῆς ἐκκλησίας ἐκ Κρον-

στάνδης τὴν 20 Ἰουλίου 1763 ὁ πλοῦς τοῦ ὑπῆρξε περιπετειώδης. Νόσοι καὶ ἄλλαι στερήσεις ἐμάστισαν τὰ πληρώματα. Ἦναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὸν πλοῦν αὐτοῦ καὶ ἔως οἷον φθάσῃ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου ἀπτήθησαν ἐπὶ δολόκληροι μῆνες. Οἱ ἄνδρες ἀσυνήθιστοι εἰς τοιοῦτους μακροὺς πλόας ὑπέφεραν μεγάλως. Ἐπὶ τέλους τὴν 27 Φεβρουαρίου τοῦ 1770 κατέπλευσεν εἰς τὸ Μονδρός Ὁρλώφ, ἀδελφὸς τοῦ πρίγκηπος Θεόδωρου Ὁρλώφ ἐραστοῦ τῆς αὐτοκρατείας.

Εἶνε γνωστὸν μετὰ ποῖον ἐνθουσιασμόν ὑπεδέχθησαν τοὺς ὁμοθρόσκους πολεμιστὰς καὶ ὁποῖας ἐξήρτησαν ἐλπίδας ἀπὸ τὴν παρουσίαν αὐτῶν οἱ Ἕλληνες. Οἱ Ρῶσοι ὅμως εἶχον ὑπολογίσει κακῶς τὰ τῆς ἐκστρατείας ταύτης καὶ κατήλθον ἀνευ ἐπαρκῶν μέσων. Ἐπίστευον ἀδιστάκτως ὅτι ἡ στρατιωτικὴ αὐτὴ ἐπιχείρησις θὰ ἦτο μία γενναία καταδίωξις τῶν ἀλλοπίστων. Ἀλλ' αἱ ἐλπίδες αὗται ἐμαράνθησαν ταχέως, διότι μόλις διαχίλιοι Ἕλληνες κατετάχθησαν εἰς τὰ ρωσικὰ σώματα τοὺς ὁποῖους διώκει ὁ λοχαγὸς Μπακάρωφ, ἐν ᾧ ὁ πρίγκηψ Δολγορούκη ἐτίθη ἐπὶ κεφαλῆς μερικῶν ἄλλων προερχομένων ἀπὸ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἤθελον νὰ καταταχθῶν περισσότεροι, τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο δυνατόν, διότι οὔτε ὅπλα οὔτε πολεμοφόδια ὑπῆρχον διὰ πολυπληθέστερον στρατόν.

Παρ' ὅλας τὰς τοιαύτας ἐλλείψεις, ὁ ὑπολοχαγὸς Ἀδάμοβιτς ἀναφέρει, ὅτι οἱ διοικούντες τὸν ρωσικὸν στόλον δὲν ἐδίστασαν νὰ προβοῦν εἰς ἐπικινδύνους πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις. Οὕτως ὁ λοχαγὸς Μπακάρωφ μετὰ τὸ εὐαρίθμον στρατεύμα του ἐπολιορκήσεν ἐπὶ δέκα ἑννέα ἡμέρας τὴν Σπάρτην, τὴν ὁποῖαν καὶ ἐκυρίευσεν ὀνομασθεὶς διοικητὴς αὐτῆς. Ἀμέσως μετὰ τοῦτο ἐβάδισεν εἰς τὰ ἐνδοτέρα τῆς Πελοποννήσου. Ἐφ' ὅσον ἐπροχώρει ἐπὶ τοσοῦτον ἠῦξανεν ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατιωτῶν του, μετὰ τινος δὲ ἡμέρας ἦγετο ὀκτακισχίλιων ἀνδρῶν, τὸ κέντρον τῶν ὁποίων ἀπετέλουν 57 ῥῶσοι ὑπαξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται. Τὸ στρατεύμα τοῦτο δὲν εἶχεν ὁμοιόμορφον ὅπλισμόν, μέγα δὲ μέρος αὐτοῦ ἀντὶ ὁπλῶν ἔφερε ράβδους καὶ ἀγχέμαχα ὅπλα. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἐβάδισεν ὁ Μπακάρωφ πρὸς τὴν πρωτεύουσιν τῆς Πελοποννήσου Τριπολιτσᾶν καὶ πρὸ αὐτῆς παρέταξεν ἑξακισχιλίους ἄνδρας.

Ὁ Μπακάρωφ ἀπεπειράθη ἀμέσως νὰ καταλάβῃ τὴν ὀχυρωμένην ταύτην πόλιν ἀγνοῶν ὅποια ἦτο ἡ φρουρὰ αὐτῆς. Ἐν τῷ μετὰ ὅμως πολυ-

ἀριθμὸν τουρκικῶν πεζικῶν μετὰ δυνάμειν ἱκανῶν ἱππέων ἐξελθὼν τῆς πόλεως ἐπέπεσε κατὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Μπακάρωφ καὶ συνεκρούθη μετ' αὐτοῦ. Τὸ ἀπειροπόλεμον αὐτὸ ἄθροισμα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιστῇ καὶ ἤρχισε νὰ διαλύεται. Ὁ τοπικὸς στρατὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐθωρεῖτο ὡς εἰς τὸν μᾶλλον ἐμπειροπολέμων. Οἱ Τούρκοι ἄφ' ἧς ἐισήλθον εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀφῆσαντες τοὺς ραγιάδες νὰ μετέρχονται τὰ εἰρηνικὰ ἐπαγγέλματα, ἡσχολοῦντο ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ στρατιωτικὰ ἔργα. Ὁ βίος τῶν ἦτο εἰς ἀτελεύτητος πόλεμος. Κατὰ τοιοῦτον στρατοῦ ὁ ῥῶσος λοχαγός, ὁμηρικὸς καὶ εὐφάνταστος ἀνέτασσε πολεμιστὰς ὀπλισμένους μετὰ ράβδους καὶ χατζάρια. «Οἱ Ἕλληνες ἐπάτησαν εἰς τὰ ὄρη, ὄντες ἀπὸ πολλοῦ ἀπόλεμοι, ὁ ἀρχηγὸς ἐμείνεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης μετὰ τῶν 57 τοῦ ῥώσων ὑπαξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν καὶ ἐλαχίστων Ἑλλήνων ὁρειῶν. Κατέλαβεν ἐν ὀχυρώματι καὶ ἐκυκλώθη ἀμέσως ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐβλεπεν δὲ ἡ υπεράσπισις αὐτοῦ ἦτο ἀδύνατος καὶ δὲν εἶχεν ἄλλως τε οὐδένα πρακτικὸν σκοπόν. Πρὸ αὐτοῦ εἶχεν ἐκατονταπλασίους ἐχθροὺς, ἰσχυρὸν ἱππικὸν καὶ πυροβόλα. Ἐν τούτοις, ἐν ᾧ ἠδύναντο νὰ τραπῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ ὄρη παρέμεινεν εἰς τὴν θέσιν του βέβαιος ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ στρατιῶται του θὰ ἐπιπτον, ἀλλὰ θὰ ἐτήρει ἀκηλίδωτον τὴν τιμὴν τοῦ συντάγματος εἰς τὸ ὅποιον ἀνῆκε. Ὁ Μπακάρωφ ἦτο ἀνδρεῖος στρατιώτης, τὸ δὲ θάρρος του μετέδωκε καὶ εἰς τοὺς ὀλίγους συντρόφους του. Ὑψώσας τὴν σημαίαν εἶπε:

— Παιδιά κυκλώσατε τὴν σημαίαν μας! Ὅπου κυματίζει αὕτη εἶνε πάντοτε ἡ μητέρα μας Ρωσία. Ἄς υπερασπισθῶμεν ἡμεῖς οἱ ὀλίγοι τὴν μητέρα μας καὶ τὴν δόξαν τῆς Τσαρίνας μας.

— Ζήτω ἡ Ρωσία ἀπάντησαν οἱ μελλοθάνατοι, καὶ ἤρχισεν ἡ ἀηληπισμένη ἀμυνα.

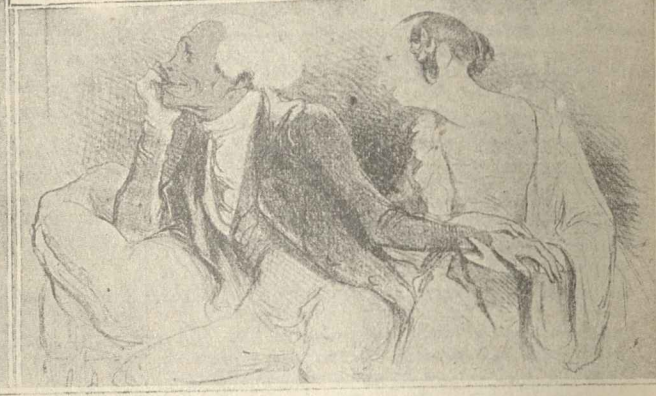
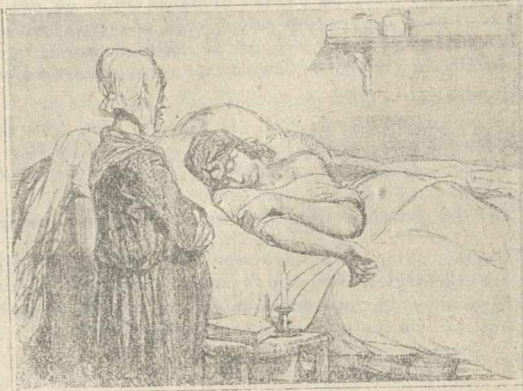
Οἱ ἡρωικοὶ στρατιῶται εἰς μετὰ τὸν ἄλλον ἐπιπτον. Μετὰ τοὺς πρώτους πυροβολισμοὺς εἶχε φωνεῖν εἰς λογίαν, ἐξ στρατιῶται καὶ τέσσαρες βομβαρδισαί. Ἰκανοὶ εἶχον ἐπίσης τραυματισθῇ ἀλλὰ δὲν ἀφῆκαν τὰ ὅπλα των. Ὁ λοχαγὸς Μπακάρωφ ὅπως περιορίσῃ τὰς ἀπωλείας του μετῃλλοθεῖ θέσιν. Οἱ Τούρκοι οὔτινες μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐφοβοῦντο τοὺς Ρώσους στρατιώτας, ἀνεδέχθησαν καὶ ἐσημάτισαν στενὸν καὶ ἰσχυρὸν κύκλον περιέχοντας τὴν δρόκα ταύτην τῶν ἀνδρείων. Τότε ὁ ἡρωικὸς ἀρχηγὸς ἀπεφάσισε νὰ διανοίξῃ δρόμον καὶ ἀνερχόμενος τοὺς βράχους διασώσῃ τὴν σημαίαν. Διέταξε νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰ δύο τηλεβόλα, τὰ ὁποῖα εἶχε καὶ τὰ ὁποῖα ἔφερον ἐπὶ τῶν χειρῶν των οἱ πυροβοληταί, περισυλλέξας δὲ ὅλας τὰς δυνάμεις του ἐπέπεσε κατὰ τῶν Τούρκων καὶ κατάρθωσε νὰ διασπᾷ τὸν περισφιγμένον αὐτὸν κύκλον, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην βληθεὶς ὑπὸ σφαίρας ἐπέσεν ἀπὸ τοῦ ἵππου του ἀπολέσας τὰς αἰσθήσεις του. Δύο ρωμαλέοι ἄνδρες ἔλαβον τὸν πληγέντα ἀρχηγὸν καὶ τὴν σημαίαν τὴν ὁποῖαν ἐκράτει οὗτος, βῆμα δὲ πρὸς βῆμα διήλθον μεσφ' τῶν ἐχθρικῶν τάξεων. Συνελθὼν ὁ Μπακάρωφ εἶδεν ὅτι ἐκ τοῦ μικροῦ σώματος του δὲν ἀπέμενον εἰμὴ ἐλάχιστοι πλέον. Ὁ κίνδυνος ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπέκειτο, ἀλλ' ὀλίγον μερικῶν περὶ αὐτοῦ, διέταξε νὰ σχίσουν τὴν σημαίαν νὰ λάβῃ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἑνὶ ἐν τεμάχιον καὶ νὰ παραδώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν ἐχθρὸν μετὰ τῆς ζωῆς του. Μόλις ἐπρόφθασε νὰ ἰδῇ ἐκτελούμενην τὴν διαταγὴν του καὶ νέα σφαῖρα διαπεράσασα τὸ στήθος του, τὸν ἐστέρησε καὶ πάλιν τῶν αἰσθήσεών του. Τὴν στιγμὴν ὅμως ἐκείνην δύο σωματοφύλακες τὸν ἀνῆρπασαν καὶ τὸν μετέφερον διὰ μέσον τῶν κορυμνῶν ἐκτὸς τῆς μάχης, ἐνῷ οἱ Τούρκοι κατέσφαζον τοὺς τελευταίους ὀπλίτας.

Ἐξ ὅλου τοῦ ἡρωικοῦ αὐτοῦ ἀποσπάματος ἀπέμειναν ὥστε καὶ διέσωσαν τὰ τεμάχια τῆς σημαίας των, μόνον ὁ λοχαγὸς Μπακάρωφ οἱ δύο σωματοφύλακες, ὁ λογίας τοῦ συντάγματος Κεχόλσκη, τρεῖς Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀδάμοβιτς. Οἱ Τούρκοι βεβαίως δὲν ἐντελέφθησαν τὴν φυγὴν τῶν ὀκτὼ τούτων ἀνδρῶν, οὕτω δὲ οἱ σωτήρες τοῦ Μπακάρωφ ὀδηγούμενοι ὑπὸ Ἑλλήνων διὰ Λεονταρίου καὶ Σπάρτης μετέφερον αὐτὸν εἰς Κάλμας ὅπου διεσώθη νοσήλευε εἰς τὴν ρωσικὴν ναυσταχίδα. Τὰ τραύματα ὅμως τοῦ Μπακάρωφ τὸν κατέστησαν ἀχρηστον εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Ἀπῆλθε μετὰ τρεῖς μῆνας εἰς τὴν Ρω-

Ε. ΜΑΝΕ.—Πρόγευμα στὸ χορτάρι

Η ΕΞΟΧΟΣ ΔΙΑΝΔΡΙΑ ΝΤΩΜΙΕ - ΓΚΑΒΑΡΝΙ ΠΟΥ ΑΦΗΣ' ΕΠΟΧΗ

Όταν την τυραννίαν της αριστοκρατίας την αντικατέστησε μια άλλη, εξ ίσου έπαχτης, ή σάτυρα, πολιτική και κοινωνική, έστράφη, ως ήτο επόμενον, κατ' αυτής της άλλης, καυστικής, άπληνης, άμείλικτος, μετ' άποτελέσματος...

ΓΚΑΒΑΡΝΙ—«Αργοκόμητη, άργοξέπνητη...»

ΓΚΑΒΑΡΝΙ—«Η σιδερότρεκα

ΝΤΩΜΙΕ—«Σε βεβαιώ, Έρριχο, με παρεξηγείς...»

Όπως ή Μασσαλιώτικη καταγωγή του Ντωμιέ νά τον έπροίκισε με τό ζωηρόν γαλατικόν μένος και νά του έδωκε την λυσσώδως πολεμικήν έμπνευσιν, την έμπνευσιν εκείνην ή όποία τον κατατάσσει μεταξύ των μεγάλων Γάλλων καλλιτεχνών και γεμίζει όλον τον ΙΘ' αιώνα με τό όνομά του.

Ο Όνόριος Ντωμιέ έγεννήθη τό 1808. Μετά τās σπουδās του έμεινε εις τό Παρίσι και από τά πρώτά του έργα κατέκτησε την προσοχήν του κοινού. Όλη ή πολεμική του έστράφη εναντίον της άστικής τάξεως ή όποία, μετά την συντριβήν της αριστοκρατίας από την Γαλλικήν Έπανάστασιν, κατέλαβε την κυριαρχούσαν θέσιν εις την κοινωνίαν και έξήσκει μίαν τυραννίαν, την τυραννίαν του χρήματος, συγκαλυπτομένην και άκριβώς δι' αυτό δυσκολοπολέμητον.

Η λιθογραφία ανακαλυφθείσα πρό όλίγων έδωκε πτερά εις τους σχεδιαστάς και τους γελοιογράφους. Πρό της λιθογραφίας ήσαν ήναγκασμένοι οι γελοιογράφοι ή νά ύφίστανται τον κόπον της χαράξεως των σχεδίων των διά της χαλκογραφίας ή νά καταφεύγουν εις τους ξυλογράφους, όταν δέν ήσαν οι ίδιοι. Η λιθογραφία με την ταχύτητα, την λεπτότητα και την πιστότητα της αποδόσεως έλυσε τās χείρας της γελοιογραφικής δημοσιογραφίας και ό Ντωμιέ έπωφελήθη αυτής διά νά κατέλθη πάνοπλος εις τον άώνα των τάξεων. Η περιήγμος έφημερίς των Παρισίων ό «Σαριβαρν» εύρε μεσουρανούντα τον Ντωμιέ. Ο πόλεμος του Ντωμιέ κατά του Καρόλου Χ και κατόπιν κατά του Βασιλέως Λουδοβίκου Φιλίππου, του περιφήμου βασιλέως-πολίτου, θά μείνη παροιμιώδης. Ο Ντωμιέ προσέβαινεν εις τολμηράς παρομοιώσεις χωρίς νά παραβλάπη την ομοιότητα και μιά σάτυρά του έτρυνπούσεν αλύπητα είτε πρόσωπα είτε καταστάσεις. Έκολοίσε παρατσούκλια τά όποία έμειναν άθάνατα «δ Προυντάμ ό νοικοκύρης», «ό Αοπαγκόν ό τοκογλύφος» κ.λ. Η έξυπνάδα του κατήντα κακεντρέχεια και ήρκει ένα σχεδιάσμα του Ντωμιέ διά νά γελοιοποιήση έναν τύπον ή μίαν πράξιν, νά έγείρη τό μίος εναντίον ενός Λουδοβίκου Φιλίππου, ή νά καταστήση προ-λημματική την κυκλοφορίαν ενός άστού, ενός κακού δικαστού ή ενός τυράννου τοκογλύφου. Ο Θιέρρος ύπέστη μαρτυρικήν επίθεσιν όπως και όλη ή πολιτική του 1830-1832.

Μία γελοιογραφία του, ένας Γαργαντούας (ό βασιλεύς) καταβροχθίζων όγκώδεις προϋτολογισμούς του εκόστισεν έξη μηνών φυλάκιον από δικαστάς οι όποιοι τον έξεδικήθησαν περισσότερο διά τās επιθέσεις του εναντίον της δικαιοσύνης με την έτεροβαρή πλάστιγγα, παρά διά τās αντιβασιλικά αισθήματά του. Τον άστον εκνήγησε παντού. Εισήλθε μέσα εις την συζυγικήν παστάδα και τον συνέλαβε με τον περιήγμον νυκτικόν σκούφον της έποχής, εις τό έρωτικόν ραντεβού, εις την έξασκησιν του επαγγέλματός του, εις τās διασκεδάσεις του, εις τās ξεθεωτικάς εκδρομάς της Κυριακής. Παντού παρεμόνευεν ό δαιμονισμένος αυτός γελοιογράφος και τον παρέδιδε τον δυστυχή άστον πτώμα εις την χλεύην και τους γέλωτας του κόσμου. Ο πολίτης βασιλεύς με την άχλαδοειδή κεφαλήν του τραβάει των παθών του τον τάραχον. Μέχρι του 1875 ό Ντωμιέ κρατεί τās σκήπτρα της γελοιογραφίας, άλλ' όμως τό τέλος του ήτο οικτρόν. Τιφλωθείς επένετο! Ως που παρενέβη ό μέγας Κορώ και τον έσωσε. Μάλιστα του άγόρασε κ' ένα μικρό σπιτάκι.

Συγχρόνως με τον Ντωμιέ έμεσουράνησεν ό επίσης μεγάλος γελοιογράφος Γκαβαρνί, ψευδώνυμον υπό τό όποιον έμεινε γνωστός ή Σουλπίκιος Γουλιέλμος Σεβαλιέ. Τά πρώτα του έργα ήσαν σχέδια μόδας και κοστούμιων μεταμφιέσεως. Μερικά απ' αυτά έμειναν παροιμιώδη. Ως προς την γελοιογραφίαν, ό Γκαβαρνί έστάθη διά την κοινωνικήν σάτυραν, ό,τι ό Ντωμιέ διά την πολιτικήν. Αλλ' ό,τι ήτο δύναμις και κτύπημα εις τον Ντωμιέ, ήτο χάρις και θωπεία εις τον Γκαβαρνί. Οι Παρισινοί έρροφούσαν κυριολεκτικώς τās χαριτωμένα σχεδιάσματα του Γκαβαρνί με τους πλέον χαριτωμένους διαλόγους τους έπεξηγούντας τās σχέδια αυτά. Όλοι οι κοινωνικοί τάξεις της έποχής εκείνης επέρασαν από τό μολύβι του καλλιτέχνου. Οι αιδώνιοι φοιτητάι, αϊγχιζέτται, ή Μιμη Πενσών, οι τρομεροί θυρωροί, οι έπεσεμένοι μεγαλειότητες των Παρισίων πεζοδρομίων.

Αλλ' όμοιος προς τά μονέλα του ό Γκαβαρνί έζούσε ζωήν άτακην, ή όποία γρήγορα τον ώδήγησεν εις χρέη και τέλος, εις την καταστροφήν—διότι και έφυλακίσθη διά τās χρέη του. Όταν έλευθερώθη έφυγεν εις τό Λονδίνον και έκρυψε την λύπην του και την πτωχείαν του εις μίαν από εκείνας τās συνοικίας του Λονδίνου όπου ή άθλιότης συγκατοικεί με την ύγρασίαν, την πυκνήν όμίχλην και τό έγκλημα. Από εκεί έστέλεθε θανυστάς σχεδιάσματα εις την «Άλλουστρεσιόν» χαρακτηριστικά των αντιθέσεων της ζωής του Λονδίνου, όπου ή μεγαλύτερη πτωχεία διασταυρούται με τον μεγαλύτερον πλούτον. Εις τά έργα που συνέθεσε μετά την επιστροφήν εις τό Παρίσι μαντεύεται ή πικρία μιάς καρδιάς που πολύ υπέφερε. Είνε πλέον ίλεως προς την δυστυχίαν της εκπεσούσης γυναικός, πλέον έπιεικής προς τον άλκοολικήν αλήτην, προς την μάγκαν των πεζοδρομίων και των γεφυρών του Σηκουάνα.

Ο Γκαβαρνί υπήρξε παραγωγικότατος. Έσχεδίοσε πλέον των 8 χιλιάδων έργων. των όποιων πολλά έχάραξεν ό ίδιος εις χαλκογραφίας και ξυλογραφίας· όταν δέ ή λιθογραφία εισήχθη εις χρήσιν κοινήν, έγραψε θανυστάς και επιδείξιους αυτολιθογραφίας, απ' εύθείας επί του λίθου.

Η έμπνευσις του Γκαβαρνί περιεστράφη περί την γυναίκα. Οι τουαλέττες και ή χάρις της ώραιας γυναικός με τās κυματοειδείς κινήσεις απέδόθησαν από τον Γκαβαρνί με λεπτήν αισθησιν και ή ειρωνεία του δέν έπλήγανεν άλλα έδιδε κάποιον τόνον συμπαθείας προς την γριζέταν και τον έρωτευμένον φοιτητήν.

Όσον και αν διέφερον μεταξύ των ό Ντωμιέ και Γκαβαρνί, όσον δυνατός, όρμητικός ανατόμος και αν υπήρξεν ό Ντωμιέ, όσον λεπτός ειρωνιστής και αν υπήρξεν ό Γκαβαρνί, κάποια βαθύτερα συγγένεια τους ενώνει, κάποια άλληλοσυμπλήρωσις άνευ όμοίου βγαίνει από τό έργον των δύο καλλιτεχνών. Και αν ό Ντωμιέ απέγυμνωσε τό μοντέλο του μέχρι και του δερματος άκόμη διά νά δείξη με τους γυμνούς, ως ανατομικού παρασκευάσματος, μύς, την λύσαν του άρπαγος ή την σινοκεφαλίαν του άνοήτου δικαστού και άρχοντος, και ό Γκαβαρνί έντυπε με μαλακά γραμμάς και παχουλές σάρκας τά ώραια κορίτσια της έποχής του και οι δύο όμως άνέταμον την ανθρωπίνην ψυχήν και μās έπαρουσίασαν με χαρακτηριστικόν τρόπον την διανοητικότητα της έποχής των και τά μύχια αισθήματα των καρδιών των.

ΣΤ. ΞΕΝΟΠΟΛΙΟΣ

ΓΚΑΒΑΡΝΙ—«Ενας μηχανικός ισπανικός θρόνος

—Μι εις κάτω για γέλια αυτοί οι σέξυγο...» ΝΤΩΜΙΕ—«Ενώ ό Θάνατος χτυπούς τά φτερά